Eduskunnan puolustusvaliokunta

**Hallituksen esitys HE 82/2023 vp laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi**

Puolustusvaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisin lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 82/2023 vp).

Hallituksen esityksessä ensinnäkin ehdotetaan Pääesikunnalle nykyisen sotilasrikosten selvittämistehtävän ohelle uutta sotilasrikosten ennalta estämis- ja paljastamistehtävää. Lisäksi lakiin ehdotetaan uutta sääntelyä yleisistä toimivaltuuksista kaikkiin Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviin. Pääesikunnalle ehdotetaan myös eräitä uusia ja itsenäisesti käytettäviä toimivaltuuksia rikosten estämiseen ja paljastamiseen.

Suojelupoliisi esittää kunnioittaen lausuntonaan seuraavaa:

Suojelupoliisin lakisääteisenä tehtävänä on hankkia tietoa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä havaita, estää ja paljastaa sellaisia toimintoja, hankkeita ja rikoksia, jotka voivat uhata valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Pääesikunnan lakisääteisenä tehtävänä puolestaan on estää ja paljastaa sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyviä rikoksia. Hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia Suojelupoliisin ja Pääesikunnan vakiintuneeseen tehtäväjakoon eikä Suojelupoliisin rooliin yleistoimivaltaisena viranomaisena valtion turvallisuutta vaarantavien rikosten torjunnassa.

Voimassa olevassa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa on rajoitettu niitä salaisia tiedonhankintakeinoja, joiden itsenäiseen käyttöön Pääesikunnalla on oikeus sen torjuessa tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyviä rikoksia. Muiden salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön Pääesikunnan on tullut pyytää apua poliisilta. Käytännössä avun antajana on yleensä ollut Suojelupoliisi, jolla edellä todetusti on yleistoimivalta torjua valtion turvallisuutta vaarantavia rikoksia.

SUOJELUPOLIISI
Katajanokanlaituri 3, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

Lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi tavalla, joka merkittävästi laajentaisi Pääesikunnan oikeutta käyttää itsenäisesti salaisia tiedonhankintakeinoja. Suojelupoliisi suhtautuu ehdotettuun muutokseen myönteisesti, sillä hallituksen esityksestä ilmenevällä tavalla sen toteuttaminen olisi omiaan vähentämään Suojelupolisilta Puolustusvoimien avustamiseen liittyviä tehtäviä, mikä mahdollistaa Suojelupoliisin nykyistä paremmin käyttää resurssinsa omien tehtäviensä hoitoon. Turvallisuusympäristö on muuttunut olennaisesti sitten voimassaolevan lain säätämisen, ja on entistäkin tärkeämpää huolehtia siitä, että kullakin vastuuviranomaisella on riittävät toimivaltuudet ja resurssit tehtäviensä suorittamiseen.

Voimassa olevan lain mukaan Puolustusvoimilla on velvollisuus ilmoittaa itsenäisesti käyttämistään salaisista tiedonhankintakeinoista Suojelupoliisille. Hallituksen esityksessä lakia sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa ehdotetaan muutettavaksi niin, että ilmoitusvelvollisuus jatkossa kohdistuisi yleisemmin poliisiin. Suojelupoliisi pitää muutosta kannatettavana mutta korostaa, että lakia sovellettaessa on huolehdittava siitä, että Pääesikunnan ilmoitukset kohdistuvat poliisihallinnon sisällä oikein. Jos Pääesikunta käyttää salaisia tiedonhankintakeinoja Suojelupoliisin torjuntatoimivaltaan kuuluvien rikosten estämiseksi tai paljastamiseksi, tulee ilmoitus niiden käytöstä tehdä nimenomaan Suojelupoliisille. Tämä on välttämätöntä niin viranomaistoiminnan koordinoinnin varmistamiseksi kuin Suojelupoliisin ns. otto-oikeuden käytön mahdollistamiseksi.

Hallituksen esityksessä tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatehtävät laajenisivat kattamaan Puolustusvoimien edellä tässä lausunnossa käsitellyn toiminnan rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi.

Suojelupoliisi pitää ehdotusta kannatettavana, sillä se yhdenmukaistaisi Suojelupoliisin ja Puolustusvoimien salaiseen tiedonhankintaan kohdistuvaa parlamentaarista valvontaa ja laillisuusvalvontaa. Suojelupoliisin rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi harjoittama toiminta on ollut tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvalvontavaltuutetun valvonnan kohteena siitä saakka, kun tiedustelutoiminnan valvonnasta annettu laki säädettiin vuonna 2019.

Ylitarkastaja Laura Ruotsalainen